QORTI CIVILI PRIM'AWLA

Onor. Imħallef Miriam Hayman LL.D.

Mandat ta' Inib nru. 1768/2024/1

Partit Nazzjonalista

Vs

Public Broadcasting Services et

Illum 11 ta' Novembru, 2024

Il-Qorti;

Rat ir-rikors promotur tal-Partit Nazzjonalista fejn talab illi jinħareġ mandat ta' inibizzjoni biex:

> il- "*…PBS jiġu inibiti milli jkompli jxandar tali spots fuq imsemmija u ġia mxandra, u kull spot ieħor li jikser id-dipożizzjonijiet tal-Artikolu 119, kif ukoll jitlob li l-Awtorita' tax-Xandir tiġi nibita milli tkompli tippermetti lill-PBS ixxandar tali spots , u kull spot ieħor dwar il-budget li fil-fehma tagħha tqis li huwa ta' natura politka partiġġjana, u dan skond l-obbligi tagħha a tenur tal-Artikolu 15 tal-Kap 350, kif ukoll tagħti kull ordni f'każ li l-intimati jaġixxu prima facie kontra din l-Onorabbli Qorti tħoss ikunu xierqa, u dan sabiex jiġu hekk ikkawtelati d-drittijiet tar-rikorrenti, kif naxxenti mill-Kap 350 tal-Liġijiet ta' Malta, u mill-Kostituzzjoni, skond kif imfissra fil-premessi.*"

Rat ir-risposti oppositorji taż-żewġ intimati.

Rat li l-Qorti laqgħet it-talbiet b'mod provisorju b'digriet tagħha datat 1 ta' Novembru, 2024.

Semgħet id-debita trattazzjonijiet, u rat l-atti kollha lilha esebita.

Ikkunsidrat.

Il-liġi

Illi dan il-mandat ta' Inibizzjoni għax jinvolvi l-intimati li huma, jaqa' mhux biss fl-ambitu ta' l-artikolu 873(1) tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta imma għandu jissodisfa wkoll *sine qua non* l-elementi stipulati fl-artikolu 873(3) ta' l-istess Kap.

Hu miżmum sew li hemm tlett elementi li jridu jikkoeżistu biex jiġi soddisfatt dak stipulat fl-artikolu 873(1) tal-Kap 12 u ċioe' li jkun hemm jedd, lir-rikorrenti juri li mad-daqqa t'għajn li għandu *prima facie* dak il-jedd li jinħtieġ jipproteġi, li jekk dan ma jseħħx dak il-jedd se jkun kompromess b'mod irreparabbli u irrimedjabbli. Għalhekk anke jekk verament mad-daqqa t'għajn ir-rikorrenti juri li għandu jedd li jista jkun l-oġġett, il-*causa petendi*, li twassal għall-eżami ġiudizjarju, għal *fumus boni juris*, għalhekk għat-tfittxija tad-dritt stabbilit fil-liġi, pero kumuluttivament jinħtieġ li jiġi muri wkoll li jekk mhux kawtelat dan id-dritt jintilef għax m'hemmx rimedju ieħor maħsub.

Is-subinċiż tlieta ta' l-istess artikolu jitlob *sine qua non* żewġ rekwiżiti oħra għaliex dan il-mandat kawtelatorju **daqshekk ta' natura straordinarja**, issa bħall każ in deżami, jekk huwa maħsub kontra *l-Gvern jew Awtorita' mwaqqfa bil-Kostituzzjoni jew xi persuna li jkollha kariga fil-pubbliku fil-kariga uffiċjali tagħha,* allura il-**liġi trid u l-Qorti m'għandiex** toħrog dak il-mandat biss jekk;

> *"...l-awtorita' jew il-persuna li kontra tagħha jintalab il-mandat ma tikkonfermax fil-qorti bil-miftuħ li l-ħaġa li qed titntalab li tiġi miżmuma tkun fil-fatt maħsuba li ssir;..."*
>
> *u* (allura anke hawn ir-rekwiżit huwa kumulattiv),
>
> *l-qorti tkun sodisfatta wara li tisma' l-ispjegazzjoni mogħtija, li kemm il-darba ma jinħariġx il-mandat, il-preġiudizzju li se jinħoloq lil min ikun qed jitlob il-mandat ikun sproporzzjonat meta mqabbel mal-istess għemil tal-ħaġa li qed tintalab li qed tiġi miżmuma".*

Obbligazzjoni di non fare mhux di fare.

Oltre dan, u marbut mar-*ratio* ta' dan il-mandat, naraw li dan l-att kawtelatorju jista' jintalab u jinħareġ biss jekk intiż biex iżżomm milli ssir xi ħaġa, *di fare non non di fare.*

Magħmula din ir-rassenja qasira ta' dawk li huma l-elementi li jinħtieġu jiġu soddisfatti biex tirnexxi din it-talba, il-Qorti bil-fors trid tibda bil-mod kif ġiet

redatta t-talba ta' dan il-mandat u dan in partikolari fil-konfront tal-intimata Awtorita' tax-Xandir, minn hawn 'l hemm imsejjħa bħala l-Awtorita'.

Kellha raġun l-Awtorita' kemm fir-risposta ukoll fit-trattazzjoni tirrimarka fuq hekk.

It-talba kif redatta hija tali li fil-konfront tagħha ma tistax treġġi. Taqra li l-Qorti hija mitluba li fil-konfront ta' "*... Awtorita' tax-Xandir* din *..tiġi inibita milli tkompli tippermetti lill-PBS ixxandar tali spots, u kull spot ieħor dwar il-budget li fil-fehma tagħha tqis li huwa ta' natura politika parteġġjana, u dan skont l-obbligi tagħha a tenur ta' l-artikolu 15 tal-Kap 350, kif ukoll tagħti kull ordni tagħha f'każ li l-intimati jaġixxu prima facia kontra li din l-Onorabbli Qorti tħoss ikunu xierqa, u dan sabiex jiġi hekk ikkawtelat id-drittijiet tar-rikorrenti, kif naxxenti mill-kap 350 tal-Liġijiet ta' Malta, u mill-Kostituzzjoni....*"

Bla tlaqliq tgħid li dak mitlub huwa nkompatibbli ma l-ispirtu, r-*ratio* u l-għan ta' mandat ta' inibizzjoni u dan tgħidu nonostante li l-Qorti għaddiet biex tilqa' l-istess b'mod provisorju, għax fi-fatt kienet konfidenti lil l-Awtorita, kif fil-fatt irriżulta li ġara, kienet u kellha timxi kif detatt lilha mill-liġi.

Intqal in tematika fid-digriet wara mandat ta' l-istess natura fl-ismijiet **Water Leisure Ltd. U Robert Abela għal kull interess li jista' jkollu vs l-Awtorita' Għat-Trasport f'Malta** li:

> *"18. Bħala liġi, insibu mniżżel fl-**artikolu 873(1) tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta**, li l-iskop tal-mandat ta' inibizzjoni huwa li jżomm persuna milli tagħmel kull ħaġa li tista' tkun ta' preġudizzju għall-persuna li qed titlob il-mandat;*
>
> *19. Illi l-mandat ma jistax jinħareġ biex iżomm persuna milli tagħmel dak li l-liġi tobbligaha jew tagħtiha s-setgħa illi tagħmel, ukoll jekk dak l-għemil jista' jġib xi ħsara jew skomdu lill-persuna milquta b'għemil bħal dak. Kif imtenni mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili, fid-digriet tagħha tat-18 ta' Lulju 2008, **Dr. John Gauci noe v. Direttur tal-Kuntratti**,*
>
> *«Ir-rabta ta' Mandat ta' Inibizzjoni m'għandhiex tintuża bħala arma ta' theddid jew ġegħil (arm twisting) lill-parti intimata li, jew tagħmel dak li tixtieq il-parti rikorrenti jew ma tagħmel xejn. B'dan il-mod, il-mandat ma jibqax għodda li tħares il-jedd prima facie tal-parti rikorrenti, imma ssir sarima li żżomm lill-parti intimata milli tgawdi l-jeddijiet tagħha. Il-Qorti hija tal-fehma li qatt ma kienet ir-rieda tal-liġi li l-Mandat ta' Inibizzjoni jinbidel f'arma bħal din»;*
>
> *20. Huwa magħruf li talba għall-ħruġ ta' mandat ta' inibizzjoni ma tagħtix lok għal specific performance, iżda għal rimedji oħrajn. Wara kollox, il-mandat ta' inibizzjoni ma jistax ħlief jirrigwarda obbligazzjoni di non fare u mhux di fare (ara **Michael Rizzo et v. Demar Properties Ltd,** Prim'Awla tal-Qorti Ċivili tad-19 ta' Ġunju 2017 u **Carmelo Zerafa v. Nicola Buhagiar**, Prim'Awla tal-Qorti Ċivili tat-23 t'April 1958);"*

Ġia mall-qari tat-talba speċjalment tat-tieni parti tagħha, fil-konfront ta' l-Awtorita, jirriżulta li din fuq il-premess ma tistax tirnexxi. L-Awtorita' żgur li ma tistax tiġi nibita timxi mod ieħor ħlief kif stabbilit lejha bil-liġi. Hekk għamlet.

Ma jinħtieġ ebda delungar oltre fir-rigward. Inoltre ma ġiex muri liha li fil-fatt l-Awtorita' ppermetiet xi ħaġa milli jsir kif ilmentat.

Li l-Awtorita' tiġi nibita milli tagħmel dak li l-liġi tippermettilha huwa kontro senso. Oltre dan, mandat ta' din in-natura jista' biss iżomm milli jsir mhux jinduċi biex issir xi azzjoni.

Detto ċioe' tara li l-Awtorita', skonta mhux avżata b'dak li kien se jiġi trażmess mill-Public Broadcasting Services, minn hawn '1 hemm il-PBS, l-għada ħadet il-passi neċessarji li jispettaw lilha. Dan jorbot sew ma dak li se jiġi diskuss fir-rigward tar-rimedji u preġudizzju aktar 'il quddiem.

Ikkunsidrat

Ilment

Illi r-rikorrenti Partit jibbaża il-jedd tiegħu fuq l-artikolu 119 tal-Kostituzzjoni ukoll f' dak stipultat fil-Kap 350 tal-Liġijiet ta' Malta. Sintetikament jilmenta minn nuqqas ta' bilanċ u mparzjalita' ta' spots ta' togħma politika li ġew trażmessi mill-PBS li rriklamaw l-budget ta' din is-sena[1]. Jilmenta li b'hekk il-PBS u l-

[1] Esebixxa ukoll USB ta' dan.

Awtorita' huma passibbli għal ksur fil-konfront tal-Partit ta' drittijiet fundamentali tal-Liberta' ta' Espressjoni u Diskriminazzjoni meta jippermettu xandir ta' spots dwar il-budget li huma ta' natura politika.

Ikkunsidrat.

Bla dubbju il-partiti politiċi wkoll huma muniti bid-drittijiet illi fuqhom jistrieħ dan ir-rikors u għandhom kull dritt sagrosant ta' bilanċ f'dak li hu x-xandir nazzjonali dan nonostante li jistgħu jsemmgħu leħinhom fuq l-istazzjonijiet parteġġjani rispettivi. Dan hu l-jedd individwaliżżat.

Huwa wkoll ċert ukoll li l-Partit Nazzjonalista żgur għandu mad-daqqa t'għajn il-jedd kif maħsub ta' bilanċ u imparzjalita' fix-xandir nazzjonali u nuqqas ta' diskriminazzjoni lejh ta' dak trasmess mill-PBS.

Tara ukoll li l-intimata PBS għaddiet li tadixxu lil din il-Qorti bid-dikjarrazzjoni meħtieġa ai terminu tas-sub-inċiż tlieta kif su riferut.[2] L-Awtorita' m'għamlitx din id-dikjarazzjoni, allura anke f'dan ir-rigward il-mandat fil-konfront tagħha huwa nsostenibbli.

[2] Kif ġie verbalizzat fis-seduta

Tqies illi fit-trattazzjonijiet il-Qorti ġiet mhux biss mistiedna li tara l-USB recording ta' l-ispots ilmentati, imma oħrajn esebiti mill-PBS li juru lir-rikorrenti meta kien hu fil-Gvern għamel l-istess, ċioe' xandar spots politiċi marbuta mal-budget.

Bla tlaqliq tgħid li dan ma hu ta' konfort għal ħadd, la għal partit rikorrenti li jilmenta u lanqas għal dak llum fil-Gvern, għax xi darba jew oħra il-folja tinbidel. Donnu fil-verita' ħadd ma jitgħallem xejn nonostante dak li qalet l-Qorti Kostituzzjonali kif ċitat mill-istess partit rikorrenti li donnu hija konswetudni tal-politika bi-partiġġjana maltija lil *winner takes all*[3]. **Frankament kull ma juri il-USB esebit mill PBS li qatt ma jinbiddel xejn ħlief *the players to the game*.**

Proporzjonalita' ta' preġiudizzju.

Detto ċioe' l-Qorti tqies li għandha issa biex tgħaddi biex teżamina element ieħor kumulattiv li jinħtieġ jiġi sodosfatt biex din it-talba jkollha suċċess.

Dan jirrigwardja l-proporzjon tal-preġiudizzju li se jkun soffert mir-rikorrenti meta mqabbel ma dak li qed jintalab li jiġi miżmum.

[3] Hawn kien qed jiġi ċitata deċiżjoni tal-Qorti Kostituzzjonali fl-ismijiet Partit Nazzjonalista vs Awtorita' tax-Xandir 73/22/1GM u dak li qalet il-Prim Awla fis-sede Kostituzzjonali tagħha.

B'mod sempliċistiku l-Partit Nazzjonalista qua partit fl-oppożizzjoni, ma jridx li jiġi preġudikat politikament għall-mod kif il-Gvern tal-ġurnata jagħżel tramite il-PBS li jirriklama u jippubbliċiżża l-miżuri tal-budget. Minn naħa l-oħra pero', naħħi l-interess tal-Gvern tal-ġurnata li jrewwaħ is-suċċess tiegħu mil-lat soċjo-ekonomiku, li budget jiġi spjegat u analiżżat fit-tajjeb u ħażin tiegħu, huwa fudamentali għal dritt kollettiv tan-nazzjon li jkun milqut bih.

Il-Qorti ħasbet ukoll fit-tul għal dak li jikkonċerna spots b'togħma politika u għalkemm tifhem l-argument li fit-trattazzjoni ressaq il-partit biex jfiehem għala l-ispots imxandra kienu ta' natura politika, isib li hu diffiċli tofroq budget u kull riklam tiegħu, ancorche jekk huwa edukattiv, mil-lat politiku marbut miegħu.

Budget in suċċint u mhux biss, ma hu xejn ħlief mod kif il-Gvern tal-ġurnata jkun qed jippjana li għas-sena li ġejja (u oltre) se jonfoq u jimmaniġġja flus tal-pajjiż, kif se jgħin, jagħti u ġieli jieħu tramite taxxi diretti u ndiretti. Kif soċjalment jista' jkun qed jiġu megħjuna ċerta faxxex tas-soċjeta' u investimenti oħra maħsuba.

Dan ikun il-pjan tal-gvern tal-ġurnata li hawn Malta sal-lum jista' jkun Partit jew ieħor. Qajla għalhekk jekk jixxandar li issa dan il-Gvern żid għall-grazzja ta' l-argument xi benefiċċju soċjali, jista' dan jiġi separat li dan għamlu partit minn ieħor. Jistawx dawn ir-reklami suppost edukattivi jsiru b'aktar sensibilta' politika huwa ovvju, jistawx ikunu aktar edukattivi milli ħafna drabi mimlija b'atitudni

ara kemm tajtek jien aktar minn ħaddieħor ovvju wkoll, imma terġa tirritjeni l-Qorti li diffiċli li budget f'pajjiż żgħir daqshekk politikament polorariżżat li ma jkunx ta' element politiku, **jiddependi biss il-grad**. Hawn il-Qorti żżomm ukoll f'moħħa dak li qalet l-Awtorita fid-deċiżjonijiet tagħha kif esebiti.[4] Ma tridx li hi tagħżel konflitt ma tali deċiżjonijiet. Pero tibqa' tal-fehma li kull spot ta' budget huwa politiku, **jrid pero jiġi kkontrollat il-grad ta' din id-dosa u rispettat il-bilanċ a favur l-oppożizzjoni fir-rigward**. Għalhekk fuq il-grad ta' politika li jkun infiltrata fi spots dwar il-budget ma tistax ma taqbilx mar-rikorrenti li fejn fil-USB jidher reklam li saħansitra jikkontjeni spjega mill-Prim Ministru tal-ġurnata, dan bħala spot żgur jilħaqq livelli mhux desiderabbli in tematika. Spot edukattiv, spjegattiv, m'għandux għalfejn ikun tali li jirritta li kontro parti biex jilħaqq l-għan tiegħu lejn in-nazzjon.

Hawn tidħol l-Awtorita' li żżomm dan il-bilanċ.

Magħmula din il-premess dwar id-definizzjoni ta' spot politiku, hu opprtun f'dan l-istadju ta' l-eżami tat-tielet element li l-Qorti tagħmel referenza għal digriet li jolqtu dan ir-rekwiżit.

[4] Dok EG1 U DOK EG2

Fl-atti tal-mandat ta' inibizzjoni nru 1296/2019JZM fl-ismijiet **Enas Mhana vs L-Onor Prim Ministru**[5] intqal dan:

> *"Fil-kaz tal-lum, b'**zieda** ma` l-elementi li johorgu mis-subincizi (1) u (2) tal-Art 873, irid jitqies ukoll dak li jinghad fis-subinciz (3) u cioe` :- (a) li l-haga li parti titlob li tinzamm milli titwettaq fil-fatt hemm il-hsieb li titwettaq ; u (b) li l-pregudizzju li jinholoq lil min ikun qed jitlob il-mandat ikun sproporzjonat meta mqabbel ma' l-istess ghemil tal-haga li qed tintalab li tigi mizmuma.*
>
> *Riferibbilment ghall-element tal-pregudizzju meqjus fil-kuntest tassubinciz (3) ghandu jinghad illi wara l-emenda li giet fis-sehh f`Ottubru 2006, il-ligi ma baqghetx titkellem dwar pregudizzju "li ma jkunx jista' jigi rimedjat" bhala l-bazi biex tkun milqugha talba ghall-hrug tal-mandat kontra l-Gvern, imma bizzejjed li jintwera mill-perspettiva tal-parti li titlob il-hrug tal-mandat li dak il-pregudizzju jkun sproporzjonat fis-sens illi jkun manifestament ta` zvantagg u ta` hsara ghar-rikorrent jekk il-haga titwettaq."*

Il-Qorti għażlet li tissenjala dan għax tqies li dan l-eżami jaf ikun ftit sempliċistiku jekk mhux għal kollox perikoluż fiċ-ċirkostanzi. Ma taqbilx għar-raġunijiet li se tispjega li l-eżami tal-preġudizzju jistrieħ biss fuq il-perspettiva tar-rikorrenti. L-eżami ta' tali sproporzjon jinħtieġ li jkun dejjem wieħed oġġettiv bħal kull rekwiżit ieħor f'dan il-mandat.

Dwar l-ispropozjonalita', il-Qorti qieset ukoll dak sottomess lilha mill-intimati illi fil-fatt ir-rikorenti għadda preċedentement biex iressaq kif permess lilu l-

[5] 18 ta' Ottubru, 2019.

ilmenti tiegħu dwar dan l-iżbilanċ ta' riklamar u spots, biex b'hekk l-Awtorita' laqgħet l-ilment ta' l-istess partit u għamlet il-konsiderazzjonijiet tagħha relattivi. Tant li l-Awtorita' ordnat lil PBS li talloka 15 il-minuta appositi biex il-Partit Nazzjonalista jkollu fuq ix-Xandir Nazzjonali spots tiegħu fejn jagħti fehmtu, anke kontrarja.

Mhux talli hekk, tali l-istess PBS ġie ordnat li xxandar l-ispots tal-Partit Nazzjonalista bil-logo ta' l-istess Partit u ukoll senjatament, stante lir-rikorrenti ilmenta anke quddiem din il-Qorti li l-ispots ilmentati ġew trasmessi fil-prime time ta' News, li l-ispots tar-rikorrenti jixxandru ukoll fil-*brejk tal-bulettin tal-aħbarijiet tat-8pm…*[6]. Din id-deċiżjoni ta' l-Awtorita' tax-Xandir ġiet aktar tard esebita lilha bid-dokument EG2.

Għalhekk il-Qorti ma tistax ma tikkunsidrax l-isproporzjoni li trid il-liġi marbut ukoll ma dak li hu rimedju effettiv li jkun għad-dispożizzjoni u aktar tenut kont tan-natura straordinarja ta' dan l-att kawtelatorju. Hi x'inhi s-sentiment tar-rikorrenti fil-fatt ilmentat, ir-rimedju offrut żgur imur biex itaffi l-inkwiet u l-ħsiebijiet li jistgħu jinkwetaw.

[6] Dan kif rifless fir-risposta tal-PBS datata 4 ta' Novembru, 2024.

Il-Partit Nazzjonalista kellu u għandu toroq aktar effettivi jekk irid jottjeni rimedju għall-iżbilanċ lamentat minn dan il-mandat. Jista' kif fil-fatt għamel jirrikorri għall-Awtorita' li hija marbuta bil-liġi tassigura l-bilanċ u tipprovdi għalih kif ġia sar. Bid-dewmien li jagħmel dan, li mhux il-każ, jkun qed jitfa' fuqu preġiudizzju għax soluzzjoni għandu u li hija effettiva u immedjata.

Tqies li għalhekk il-Partit ma rnexxilux juri li hu se jbagħti sproporzzjon ta' preġiudizzju jekk dan il-mandat ma jiġix milqugħ. Mod ieħor kieku ma kienx hemm soluzzjoni saħansitra taħt l-Awtorita' tax-Xandir li ma dejqet xejn fil-passat tirradrizza dan. Ladarba mhux biss hemm rimedju għal kull żbilanċ meqjus, imma kull żvantaġġ huwa riadrezzat b'mod li dak l-iżvantaġġ jiġi mwitti, dak ic-*chilling effect* li jista' jbagħti l-Partit għalhekk jitaffa' u jispiċċa jintilef. Mhux biżżejjed lir-rikorrenti juri li hu mdejjaq bli ġara, jinħtieġ li juri wkoll kemm fuq il-miżien ta' proporzjonalita' l-iżbilanċ lejh huwa tant imweri li ma jistax jiġi mneħħi dak il-preġiudizzju tal-*chilling effect* li jilmenta minnu, li tant hu kbir l-iżvantaġġ u ħsara lejh li hija rrimeddjabli biex jiġġustifika l-ħruġ ta' dan il-mandat. In *poche parole* l-iżvantaġġ tiegħu se jkun tali li jikreja spropozzjon *chilling*, kastastrofiku għalih. Il-Qorti qegħda tqies dan fil-kuntest ta' dak li qalet li l-budget fin-natura tiegħu huwa politiku u li kull reklam tiegħu jġor ċertu grad ta' dan, mal-ħtieġa tal-pubbliku li jiġi muri kemm is-sabiħ u l-ikrah tal-miżuri tiegħu. Ma dan torbot ukoll realta tal-mezzi kollha tal-medja li llum huma

faċilment aċċessibbli għal kull partit, aċċessibilta' li tiffavorixxi lil kull minnhom jħossu aggravat b'azzjoni tal-parti l-oħra.

Tqies ukoll u tenfasiżża illi kieku dan l-aħħar r-rekwiżit kellu biss interpretazzjoni soġġettiva, kull mandat ta' din in-natura, sosdisfatti l-elementi l-oħra jkollu jintleqa' b'konsegwezi imwera għall-amministrazzjoni ta' pajjiżna.

Hekk l-eżami bil-fors irid jibqa' wieħed oġġettiv, u huwa ukoll dmir il-Qorti li tassigura li ĦADD minn naħħat involuti u oħrajn nteressati fl-eżitu ta' dan il-mandat, jew oħrajn bħala, ma jieħu sopravent fuq l-ieħor.

Konsegwentement għar-raġunijiet esposti l-Qorti qegħda tiċħad it-talbiet bl-ispejjeż għar-rikorrenti u tirrevoka contrario imperio fejn laqgħet b'mod proviżorju dan il-mandat ta' inibizzjoni.

Onor Imħallef Miriam Hayman.

Maraya Aquilina Dep. Reġ